

citio, cuius et alii amici sint participes cum singulari fructu et gaudio. De iisdem votis alibi quoque Psalmista loquens *Psalm. LV, 12*: « In me sunt, inquit, Deus, vota tua: » quid est in me? intra meipsum, apud meipsum. Quæris quid reddas Deo? « An forte animalia, inquit S. Augustinus ad eundem Psalmi locum, quæ offerantur ad aras aliquando. Nihil tale offeras: in te est quod voveas et reddas. De cordis arca profer laudis incensum: de cellario bonæ conscientiæ profer sacrificium fidei. Quidquid proferis, accende charitate. In te sint vota quæ reddas laudis Deo. » De teipso profer teipsum, voluntatem tuam, cor tuum: in te enim sunt vota quæ Deo reddas. *Si voti nomine intelligas, quod communi sensu intelligimus, desiderium, aut rem conceptam, idem erit: « In mesunt, Deus, vota tua, » q. d. In meipso, intra meipsum sunt, Deus, que tu exoptas et concupiscis, quæque a me exigis; qui non externa appetis, imo neque accepta habes sine internis. « Holocausta, victimæ, et sacrificia christianorum, inquit S. Chrysostomus hom. 11 in *Epist. ad Hebr.*, sunt opera sancta; ut elemosynæ, temperantia, orationes, laudes Dei. » Nullus ergo hostiam offerat nudam, cui semelipsum non adiungat. Quo sensu etiam S. Gregorius homil. 5 in *Evang.* locum eundem exponit: « Ac si aperte dicat: Elsi exterius munera offerenda non habeo, intra memetipsum tamen invenio, quod in ara bonæ laudis impono: quia qui nostra damnatione non passeris, oblatione cordis melius placaris: nihil quippe offertur ditius bona voluntate. » Ecce veram nos in Deo nostro exhilarandi rationem, quam sequenti versu prosequitur.*

28. DECERNES REM, ET VENIET TIBI, ET IN HIS TUIS SPLENDENT LUMEN. — Ipsam, inquit, Deum præsentissimum senties, statim quippe ac oraveris aderi, votumque pro re impetranda conceptum heus exsolves; quin etiam adeo tibi opitulabitur, ut quidquid agere consulas, aut cogitatione decernas, ex animi sententia succedat, et opera tua semper prosperata clarescant: ultro enim sese Deus offeret, et obtrudet quasi invalido et infirmo tibi opem auxiliumque suum, et subito ad vocem et orationem accurret. Quam luculentam Numinis providentiam et charitatem in nos suam cogitatione omni majorem Dei Filius in evangelio expressit illa amica et paterna invitatione *Math. XI, 28*: « Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, » etc.; sed illius beneficiæ magnitudinem illustri plane oraculo Isaias mihi semper visus mirabiliter ostendisse, in quo hæere meditando et laudando omnes conveniat: neque enim misericors Pater, qui providentissime consulere hominum vite et salutis solet, expectat, ut vel preces adhibeamus, sed prævenit conatus nostros, quemadmodum clarissimè ore Vatis pollicetur *Isai. LXV, 24*: « Eritque antequam clament ego exaudiam: adhuc illis loquentibus ego audiam. » Quo ex loco, ut alia multa, et divinis oraculis ve-

Intra nos est quod Deo voveamus et feramus

Deus ultro se offert ejus opem optantibus

Deus exaudit clamorem

tusti credo sapientes et profane theologiæ mystagogi Apollinis illud effatum prompserunt, quod Lacedæmonis datum volunt, *κατάλαβεν: ἡ ἐπαράξεν: ὁὕτως ἀγέρων, vocatus et non vocatus Deus adorit.*

Regius propheta David in odis suis illam quoque inexplicabilem atque extimiam Numinis bonitatem hominibus subventientem mire celebravit cum ait *Psalm. IX, 17*: « Desiderium pauperum exaudivit Dominus, » additque ad rem illustrandam: « Præparationem cordis eorum audivit auris tua. » Pietura plane mirabilis, facit Deum cupidissime aures ad cor admoventem, ut intelligat, si vel tenuissimus sit animi motus et propensio in bonum: nam prius quam erumpat cor in votum atque preces amanissimum Deus advolat, tendit manum, opitulatur, ipsam præparationem cordis, sive, ut Symmachus vertit, *πρόθεω, inchoatum propositum embryonemque voluntatis, vel, ut exponit Beda, bonam affectionem percipit auris divina. Denique vocatus et non vocatus adest Deus; que magnifica et divina pollicitatio non demoni illi veteri bonorum inimico, sed liberatori deo et vindicti mortalium propria est, in cuius beneficiæ miraculo exclamat S. Gregorius Nazianzenus *Orat. 4*: « O miram beneficiæ celeritatem! appetitionem ipsam Deus ingentis preli loco habet; sicut siliis, bibere cupientibus potum præbet; cum ab eo beneficium petitur, beneficio id ducit, » etc. Similiter S. Bernardus serm. 9 in *Cant.* prævenientem hominum vota Deum et humanissime antevertentem miratur, et incredibili animi suavitudine prædicat: « Non vocatus, inquit, adfuit, et delectatus verbis prævenit preces: sed solis cogitationibus advocetur: » id discrete significant illa verba: « Decernes rem, et veniet tibi, » hoc est, omnia que efficere constitueris ad votum cedent. Quæ profecto ampla pollicitatio est.*

29. QUI ENIM HUMILIATUS FUERIT ERIT IN GLORIA: ET QUI INCLINAVERT OCULOS IPSE SALVABITUR. — Hoc Eliphazi pronuntiatum simile est isti evangelico *Math. XXIII, 12*: « Qui se humiliat exaltabitur: » humiliatus nimirum a seipso, vel si ab alio aequanimiter dejectionem sustinet, exaltationis fastigium ascendit, et si oculos præ humilitate demiserit, infimumque locum, ubi se constituit, aspexerit, in premium non quemcumque honorem, sed illum magnum et nunquam desiturum æternam salutis accipiet. Hanc enim oculorum demissionem pro signo humilitatis poni docet S. Gregorius lib. XVI *Moral.* cap. XI, ut vicissim oculorum elationem evidentissimum esse superbiæ argumentum, dicens: « Quis quantum per membrorum ministerium deprehendi potest, prima superbiæ ostensio esse in oculis solet: hinc enim scriptum est *Psalm. XVII, 28*: *Et oculos superborum humiliabis.* Hinc de ipso superbiæ tantum capite dicitur *Job. XII, 25*: *Omne sublime videt, »* etc. Rem hanc esse odiosissimam vidit Sapiens, et magna sermonis auctoritate condemnat scelestam

Deus vota et vota prævenit.

Ver. 29.

Qui se humiliat exaltatur.

istam nationem, quæ oculis sublimius elatis inflati animi pompam tumoremque demonstrat. Notanter vero in *Prov. VI, 16* superbi oculi sublimes dicuntur ad hunc modum: « Sex sunt quæ odit Dominus, oculos sublimes, » etc., ubi Septuaginta legunt, *ὀφθαλμοὺς ὑπερηφάνους, oculos contumeliosos, pulchre explicantes, quo potissimum hæc sublimium oculorum clatio cat, ut videlicet alios despiciant, contemnant, et contumeliis afficiant. Quod superborum ingenium est, sicut e contra humilium, ut loco citato S. Gregorius ait: « *Oculos inclinare* est nullum respiciendo despiciere, sed se minorem atque imparem cunctis quos aspicit æstimare; salvabitur itaque qui oculos inclinat, quia qui falsum superbiæ verticem deserit, veritatis altitudinem ascendit: » sic ille. Hanc autem humiliationem veræ exaltationis fontem et causam esse fuscæ ac pulchre probat Pater Alvarez de Paz tom. II, lib. IV, part. I, cap. IX; et alii passim ascetici scriptores, ad quos, non justo prolixior sim, remitto lectorem.*

30. SALVABITUR INNOCENS: SALVABITUR AUTEM IN MUNDITIA MANUM SUARUM; — Hebræa hoc loco habet, *salvabit innocens insulam vel provinciam, q. d.* Tanti meriti est apud Deum innocens vita iustum, ut non se solos, sed et totam regionem salvet ac liberent, sicut Joseph Ægyptum, Moyses, Josue, et toti iudiciæ totum populum Israëliticum; Chaldeus tamen et R. Jona cum nostro vertunt, *salvabitur innocens vir, quasi* significet *non insulam, sed vicum, forte licentia poetica ablati* וְיָשָׁא וְיָשָׁא, sive ob rhythmum, sive ob compositionem et conjunctionem cum sequenti voce per *maccoph*: quid autem sit, et in quo sita sit

Ver. 30.

Innocentia non solum sibi, sed et aliis utilis est et salutaris.

vera innocentia, vide quæ dicta sunt cap. I, vers. 1.

SALVABITUR AUTEM IN MUNDITIA MANUM SUARUM. — Ut illis quidem putatur, et merito, mundities corporis, quæ et salutis naturali est necessaria, et sine ea in publicum prodire et cum hominibus conversari vix possumus; verum de illa hic non agitur, sed de anime munditia, quæ eam a peccatorum fœcibus liberat, et a sordibus viliorum expurgat: nam nemo est tam ignarus, qui putet hominem manu corporis munditie salvari. Unde sensus est, innocentem propter operum suorum bonitatem esse salvandum: quia, ut S. Gregorius lib. XVI *Moral.* cap. XI, ait, « illum in extremo examine justitia æterni Judicis salvat, quem hic vitæ pietas ab immundis operibus liberat. » Virtus igitur actiones munditie sunt, quibus et salutem mentis adipiscimur, et sine robore cum Deo et angelis conversamur: proptereaque scriptum est *Prov. XXII, 4*: « Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam laborum suorum habebit amicum regem, » illum scilicet regem, qui per cuncta secula regnat in cœlis, et non nisi a mundis corde conspiciatur. Fructus ergo illius munditiæ prestabilissimus est, quem votis omnibus et contentione debemus appetere, quod viam pandat ad Deum et juendam illius familiaritatem, quæ impuris sordicibus negatur. Divine Chromatius in *Math.* cap. V: « Munditia cordis et conscientia puritas nullam nubem ad intendendum Deum patiuntur: » hæc Moysen in auream illam nubem induxit, in qua facie ad faciem cum ipso Numine colloctus est: in hæc puritate sanctimonie flos et perfectio consistit, quam mirantur angeli, probi amant, Deus commendat.

Mundities corporis non salvat hominem, sed anime puritas.

CAPUT VIGESIMUM TERTIUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Cum adhuc amici in eodem errore persistenter, et obstinati animo obfirmarent, iterat Job sermonem quem capite sexto protulerat, nimirum doloris sui tantam esse magnitudinem, ut quantumcumque acerbus esset ipsius gemitus, longe tamen dolore videretur inferior. Ceterum quantum humano iudicio impius consuebat, appellat divinum, quo se innocentem declaratum iri sperat; ut omnes cognoscant hæc, quas patitur, probationis, et non vindictæ plagas esse. Interim Deum rogat, ut de sua maiestate quidpiam remittat, ne non solum loquendi facultate, sed etiam mente penitus cœcetur. Ostendit autem se recte sentire de providentia Dei incomprehensibilis, omnia pro voluntate sua juste facientis; et simul docet, cur post tot plagas vehementer animo conturbetur et horreat.

1. Respondens autem Job, ait: 2. Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, et manus plagæ meæ aggravata est super gemitum meum. 3. Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum, et veniam usque ad solium ejus? 4. Ponam coram eo iudicium, et os meum replebo increpationibus. 5. Ut sciam verba quæ mihi respondeat, et intelligam quid loquatur mihi. 6. Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis suæ mole me premat. 7. Proponat æquitatem contra me, et perveniat ad victoriam iudicium meum.

Superbia maxime oculis delectatur.

8. Si ad orientem iero, non apparet: si ad occidentem, non intelligam eum. 9. Si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum: si me veritam ad dexteram, non videbo illum. 10. Ipse vero scit viam meam, et probavit me quasi aurum, quod per ignem transit. 11. Vestigia ejus secutus est pes meus, viam ejus custodivi, et non declinavi ex ea. 12. A mandatis laborum ejus non recessi, et in sinu meo abscondi verba oris ejus. 13. Ipse enim solus est, et nemo avertere potest cogitationem ejus: et non animi ejus quodecumque voluit, hoc fecit. 14. Cum expleverim in me voluntatem suam, et alia multa similia praeesto sunt ei. 15. Et idcirco a facie ejus turbatus sum, et considerans eum, timore sollicitor. 16. Deus mollivit cor meum, et Omnipotens conturbavit me. 17. Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

Vers. 1.
Pia sit
cognitio
contra-
versis
inter Jo-
hannem et
Eliphaz
num.

1. RESPONDENS AUTEM JOB AIT: — Ut melius Jobi responsum capiamus, in memoriam nobis revocandum est quod Eliphaz in fine capituli praecedentis asseruit, scilicet Deum semper justos cogniturum; nec solum erga illos misericordia sua usurum, sed etiam erga universam regionem in gratiam ipsorum, ut in Hebraeo exprimitur. Ad hoc itaque Jobus respondet se, quamvis summa severitate manu Dei tractetur, id tamen non esse promeritum; idque ut verum esse probet, ait se, si sibi licitum sit causam suam agere, posse ostendere, se nequaquam ob peccata sua a Deo puniri, in quo tota illi cum amicis vel potius adversariis controversia est.

Quod ad Eliphazi sermonem attinet, verum quidem est Dominum nostrum pollicitum esse, fore ut se propitium erga eos qui se puro et sincero corde calant exhibeat, nec solum in ipsis consistat illud beneficium, sed ad familiam usque ipsorum, quin etiam universam regionem profatur; Deus tamen propterea non adstringit se certae cuidam et perpetuae regulae, videmus enim quomodo suos, et eos qui in omnibus morigeros se ipsi et obsequentes prebere conantur, in patientia exerceat. Non est igitur mensura quaedam aequalis, ut jam saepius a nobis declaratum est, nec omnes temporariae promissiones, quae continentur in Scriptura sancta, hoc est, illae quae ad hanc vitam spectant, ita generales sunt, ut in illis semper sit haerendum. Nam Dominus noster fidelibus suis in altera vita gratiae suae plenitudinem reservat, sufficitque adeo ipsi, si in ista vita illius gustum aliquem subinde habeant, quo caelestium in illis bonorum desiderium magis excitetur, et non omnimoda terrena felicitatis saturitate exstinguatur: si enim ex voto hinc nostram felicitatem plenius obtineremus, spes certe caelestis vite quam habemus quasi sopita esset, quin penitus exstingeretur. Opus est igitur, ut nos subinde Deus afflictionibus excitet, ut de haereditate illa immortalis nobis promissa cogitemus, eoque animi nostri erigantur, ubi aeternum cum Deo beati erimus. Unde si quando Deum videbimus eos qui cum Jobo in cordis integritate ambulaverunt affligere, non debemus propterea cum Eliphazo a-tonitoni esse, animum despondere, aut concludere tales

a Deo rejectos esse; sed potius cognoscere, eum velle illos ad se eo pacto trahere, velle eorum concupiscentias carnes subigere, inaniam et superflua humanarum rerum desideria, quibus laborant, reseccare, ut eo melius parati sint ad ulterius pergendum, neve in rebus presentibus immorentur. En quomodo tam in nostris quam amicorum afflictionibus philosophandum sit; unde videmus Jobum justam rationem Eliphazi sic reprehendendi habuisse, et tam graves adversus eum querelas deponendi, quas sic inquit:

2. NUNC QUOQUE IN ABRARITUDINE EST SERMO MEUS, ET MANUS PLAGAE MEAE AGGRAVATA EST SUPER GEMITUM MEUM. — Significat se querelis admodum rudibus uli; si tamen suum malum inspiciatur, et diligenter expendatur, gravius adhuc omnibus expostulationibus quas proferat repetiturum iri: vult itaque Jobus hic se excusare, quod tantopere conqueratur, nec possit dolorem et tristitiam suam satis mitigare, eo quod malum quod patitur superet omnes querimonias quas proferat. In Hebraeo est, *etiam hodie exasperatio est querela mea, post sermonem scilicet, quem tunc recenter Eliphaz habuerat, q. d. Nihil ex hoc sermone tuo mihi solati accessit, sed querela mea multum inde exacerbata fuit.* Septuaginta vertunt, *etiam hodie, et in manu mea est iniquitas, et manus ejus gravis facta est super gemitum meum*: haec similia sunt illis quae cap. vi dicta sunt. Quod autem Vulgatus hic transtulit, *et manus plagae meae*, id est manus Dei, qua plagam hanc mihi inflixit, *aggravata est super gemitum meum*, id est gravior est quam gemitus meus praese fert, aut prodiit, q. d. Gravior est plaga, vel vehementia percussio, quam ut illis valeam lamentis et gemitibus demonstrare. Gravitas autem manus vel aggravatio diuturnitatem simul et acerbitatem poenae significat, ut in illo Davidis *Psalm. xxx, 14*: «Gravata est super me manus tua:» similis est phrasibus alterius *Psalmi*: «Confirmasti super me manum tuam» *Psalm. xxxvii, 3*; isti autem cum verbo *aggravandi* affinis occurrit alibi saepius, et *gravare* simpliciter positum eandem vim habet etiam apud alios auctores: sic *I Reg. v, 6*: «Aggravata est manus Domini super Azo-

tios, et demolitus est eos:» dicitur eadem ratione *aggravari jugum III Reg. xii, 10, 14, et Isai. xlvii, 6.* Septuaginta pro verbis illis *manus plagae meae*, legunt, *etiam hodie manus ejus gravis facta est super gemitum meum.* Sensus est idem, sed apertior.

Vers. 3.
Jobus
cur suam
causam
cum Deo
discepta-
re velit.

3. QUIS MIHI TRIBUAT UT COGNOSCAM ET INVENIAM ILLUM, ET VENIAM USQUE AD SOLIUM EJUS? — Provocat Jobus ad iudicium Dei, quia hominum iudicium condemnatur; de Deo autem *ἀδύποτατος*, id est *humano more*, toto hoc loco loquitur, quasi nimirum certo loco et in tribunali resideat ad jus reddendum. Non dubitabat quidem Jobus a Deo missam esse plagam, quam tunc in suo corpore patiebatur, et quam ante pertulerat, cum omnes sibi fortunae perierant, et ruente domo obructi sunt filii, et extincta familia: sic enim ipse aperte manifestavit cap. i, 21 cum dixit: «Dominus dedit, Dominus abstulit.» Neque ideo suam causam a Deo legitimo iudicio disceptari cupit, ut cum illo exposulet, et suam apud Deum causam tueatur, et iniquum probet esse iudicium, quasi majora quam pro meritis tormenta suslineat; sed ut ab illo discat, cur ipsum tam duris cruciatibus exerceat, et alii cognoscant, non solum in hoc saeculo peccatores poenas perpeti (quod ita socii censurare tenaciter, ut ab eo errore nullo modo abduci poterint) sed etiam justos. Cum autem homines tam habeat suae cogitationi et veritati contrarios, neque ipse tantum habeat eloquentiae ac virium, ut illos ab eo liberet errore, quo tam stolidae et perniciose suadente diabolo laborant, optat ut illas sibi partes assumat Deus, et quid in re usque adeo gravi existimandum sit manifeste declarat. Sed ait ignotum sibi esse locum, ubi suum Deus solium constituerit, ut iudicium exerceat legitimum; quem tamen cognoscere et illi se sistere vehementer desiderat, optandi modo sensum animi sui significanter exprimit: «Quis mihi tribuat, ut cognoscam, et inveniam illum?» id est, utinam scirem ubi locorum sit, et ubi eum invenirem, vel ubinam inveniri possit, quo gentium aut locorum invenidendum sit: utique non cessarem quaerere, dum invenirem eum, ut possim causam meam coram illo agere; quidam vertunt, *utinam nossem Deum, et invenirem eum*, scilicet, qui novit inveniri: non invenit nisi qui novit: sic non colit nisi qui novit: nam cultus absque scientia non est verus cultus Dei. Porro tempus quo Deus inveniri potest vocatur in Scriptura *tempus oportunitum Psalm. xxxi, 6; tempus invenienti Isai. lv, 6; tempus beneplaciti Psalm. lxxviii, 14; tempus acceptum, dies salutis, etc. II Corinth. v, 6* de quibus vide plura in meis *Annot. ad Psalm. xxxi, 6, etc.*

Qui
Deum
cognoscit

Mystice S. Gregorius lib. XVI *Moral. cap. xi*, versum hunc de anima pi ad Dei speciem et amplexum anhelante sic exprimit: «Electus, inquit, quisque nisi Deum cognovisset, utique non amaret. Sed aliud est cognoscere per fidem, et aliud

per speciem, aliud invenire per credulitatem, per aliud per contemplationem. Ex qua re agitur, ut electi omnes eum quem fide cognoverunt videre quoque per speciem anhelent: cuius amore flagrantes astuant, quia ejus dulcedinis suavitatem jam in ipsa suae fidei certitudine degustant, etc.

Et veniam usque ad solium ejus. Quid namque est solium Dei, nisi illi angelici spiritus, qui Scriptura teste *throni* vocati sunt? Qui ergo usque ad solium Dei venire vult, quid aliud quam interesse angelicis spiritibus concupiscit? ut nulla jam defectiva temporum momenta suslineat, sed ad permanentem gloriam in contemplatione aeternalis exsurgat, etc.: sic ille. Cupit videlicet antra pia solium Dei fieri, et illum non solum propitium agnoscere, sed intra seipsam quoque manentem invenire; sed hoc quod anima vehementer cupit, desiderium puritatis et desiderium Dei non obscure demonstrat, neque enim cuperet quem non agnosceret, neque illum desideraret cuius aliquando suavitatem non invenisset, neque illi subesse vellet, cuius presentia illum non mirum in modum honestasset. Hoc ergo perfectio desiderium, quod a Dei per gratiam presentia dimanat, eandem gratiam presentem indicat, quae animam jam iustitiam praegustantem ad ampliore amorem ejus allicit, ut ab eo errore nullo modo abduci poterint) sed etiam justos. Cum autem homines tam habeat suae cogitationi et veritati contrarios, neque ipse tantum habeat eloquentiae ac virium, ut illos ab eo liberet errore, quo tam stolidae et perniciose suadente diabolo laborant, optat ut illas sibi partes assumat Deus, et quid in re usque adeo gravi existimandum sit manifeste declarat. Sed ait ignotum sibi esse locum, ubi suum Deus solium constituerit, ut iudicium exerceat legitimum; quem tamen cognoscere et illi se sistere vehementer desiderat, optandi modo sensum animi sui significanter exprimit: «Quis mihi tribuat, ut cognoscam, et inveniam illum?» id est, utinam scirem ubi locorum sit, et ubi eum invenirem, vel ubinam inveniri possit, quo gentium aut locorum invenidendum sit: utique non cessarem quaerere, dum invenirem eum, ut possim causam meam coram illo agere; quidam vertunt, *utinam nossem Deum, et invenirem eum*, scilicet, qui novit inveniri: non invenit nisi qui novit: nam cultus absque scientia non est verus cultus Dei. Porro tempus quo Deus inveniri potest vocatur in Scriptura *tempus oportunitum Psalm. xxxi, 6; tempus beneplaciti Psalm. lxxviii, 14; tempus acceptum, dies salutis, etc. II Corinth. v, 6* de quibus vide plura in meis *Annot. ad Psalm. xxxi, 6, etc.*

Pia des-
ideria
sunt digna
num la-
tis gratia
Dei.

4. PONAM CORAM EO JUDICIUM, ET QS MEUM REPLEBO INCREPATIONIBUS. — Causam, inquit, apud illum dicam, et jus atque innocentiam meam tebor, et libere eloquar amaras querelas, quas mihi justus dolor et bona conscientia in eo dabunt suggerentque; *replebo autem os aliquo re est animi conatu et sollemnio intendere, et abundantissime exsequi*: itaque Job: «Os meum, inquit, replebo increpationibus,» id est, contra meipsam ore pleno, non contractis labiis, aperte, clare, abundanter meipsam increpabo, condemnabo, sententiam contra meipsam proferam. In Hebraeo pro verbo ponam habetur, *תיך gharach*; quod proprie significat *disponere et preparare rem cuius dispositio necessaria sit, ne postea homo confusionem incurrat*: hoc verbum communiter ponitur in Scriptura, cum de bello aut convivio agitur, ad bellum enim gerendum multa debent prius preparari, ne homo misere vincatur; et ad convi-

Vers. 4.
Job a
Dei tri-
bunali
pelat.

vium, ne confundatur, sicut in evangelio Luc. XIV, 12 is qui invitavit multos prius cenam paravit; et Matth. XXII, 2 rex qui fecit nuptias filio suo.

Tropologie S. Gregorius lib. XVI Moral. cap. XIII: « Coram Deo iudicium ponere est intra secretum mentis per fidei contemplationem ad tremendum examen majestatis illius oculis nostrae considerationis aperire, quid peccator homo mereatur attendere, et ocellus nunc et tacitus iudex quam terribilis post appareat considerare, etc. Qui autem sibi in conspectu Dei iudicium ponit, os suum increpationibus replet, quia dum subtile examen tremendi contra se iudicis contemplatur, amaræ se penitentiae involutione persequitur. » Hoc modo jam nos ad iudicium coram Deo disponere ac preparare debemus, ut videlicet in iudicii die iam tunc non inculpset, quem hic invenit plene seipsum increpasse; nec damnet, aut puniat, quem invenit seipsum damnasse et punivisse. Sic ergo preparandum est iudicium, et ea ratione, quam D. Augustinus tradidit lib. De Peccat. mortis. cap. II, cujus verba descripsisse visus est D. Anselmus in I Corinth. cap. XI, aliqua eis addens digna que hic inserantur: « Ascendat, inquit, homo adversum se tribunal mentis suae, constituat se ante faciem suam; atque ita constituto in corde iudicio adsit accusatrix cogitatio, testis conscientia, carnifex timor; inde quidam sanguis animi contentis profuit per la-rymas, versetur ante oculos ejus imago futuri iudicii, et quidquid in se viderit, quod a iudice venturo reprehendi possit aut puniri, ipsemet in seipso reprehendat et puniat: peccata enim sive parva sive magna impunita esse non possunt, quia aut homine puniente aut Deo iudicante plectuntur. Cessat autem vindicta divina, si conversio precurret humana; quia I Corinth. XI, 31, si nosmetipsos dispudicaverimus, non utique a Domino iudicemur, id est puniremur vel in futuro saeculo, vel in isto, » etc. Hic similia S. Chrysostomus habet homil. 31 in Epist. ad Hebr. : « A nobismetipsis, inquit, percipiamus sententiam, nosmetipsos accusemus, iudicemus, et condemnemus. tunc Deum propitiabilis verum iudicem: » id etiam dei video ab aliis Patribus, cum de sui dissectione agunt, ut non nobis ipsi blandiamur, sed investigemus sedulo, et que perperam acta fuerint non intueamur tantum, verum etiam puni mur. S. Leo serm. 3 De Quodvob. censurium iudicium esse vult et severum, cum sic monet: « Scrutetur quisque conscientiam suam, seque ante se statuat propi censura iudicii. » Sed elegantissime D. Augustinus serm. 88 De Temp. : « Peccata nostra iudices nos sentiant, non patronos; » et paulo post: « Tu agnosce, et Deus ignosce; » et alio quodam loco in Psalm. XLIV : « Punientium est peccatum aut a te, aut a Deo; tu agnosce, ut ille ignoscat. » Plura de conscientiae tribunali vide Drexellum in lib. cui titulus Tribunal Christi, et Cresollium lib. III Mystag. cap. VI, sect. 3.

Ante ex-
tratum
diem
am de-
bonis
iudicium
iostrium
coram
Deo dis-
ponere,
se tunc
damna-
mur.

tribunal
i consi-
derantia.

5. UT SCIAM VERBA QUE MIHI RESPONDEAT, ET INTELLIGAM QUID LOQUATUR MIHI. — Quidquid Jobus verborum cum Deo miscere optat, non ad contentionem, sed ad veritatis investigationem perinet, quemadmodum solet discipulus cum preceptore discipulatus, ut ab eo verum ediscat; quod sane pium ac modestum est: hoc enim tantum optabat Jobus scire, quid a se divinum illud et durum examen exigeret; quod spectaret tam longa neque unquam intermissa severitas, ut divino ipse obsequeretur consilio, ne frustra videretur tanti artificis ac medicus manus adnota, et alios doceret, quid Deus, dum innocentes exercet, spectare soleat: Ita Sanctus noster. Septuaginta legunt, *ἵνα ὁ θεὸς ἀποκριθῆ μοι ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἔργῳ, ἵνα ἴδωμαι τὸ ἔργον τοῦ κυρίου ἐπὶ ἐμοί, ἵνα ἴδωμαι τὸ ἔργον τοῦ κυρίου ἐπὶ ἐμοί, ἵνα ἴδωμαι τὸ ἔργον τοῦ κυρίου ἐπὶ ἐμοί, ἵνα ἴδωμαι τὸ ἔργον τοῦ κυρίου ἐπὶ ἐμοί.*

Vers. 5.

Deus sa-
lutem coram
Ephel-
lat.

Chaldaeus vertit, *et in die tribulationis ego suscito salutem.* Nempe ad nostram salutem Deus spectat, dum nos tribulationibus premit et angustis; iure Procopius salutis nostrae artificem Deum vocat, dum plagas inculit: sic enim scribit in Isai. cap. IX : « Tam est nostrae salutis peritus artifex Deus, ut vel plagas incutiens medeatur, utriusque nos ad pietatem provocans. » Quid igitur tribulationem fugis, et adversitatis nomen exhorres? Cogita medicinam esse, et punientem Deum medici obire munus, et omnia adversa non solum forti, sed etiam aequo animo feres. Audi momentem S. Augustinum in Psalm. XXI : « Intellige homo medicum esse Deum, et tribulationem medicamentum esse ad salutem, non pensam ad damnationem: » non adeo desipias, ut morbo cœlestis salubre medicamentum pericias, quod ab illius medici manu est, qui in perigendis morborum remediis falli non potest: vide hæc fœsus sup. cap. V, 18, et cap. XIV, 17.

Deus sa-
lutem coram
Ephel-
lat.

6. NOLO MULTA FORTITUDINE CONTENTAT MECUM, NEE MAGNITUDINIS SUE MOLE ME PREMAT. — Quoniam Jobus optaverat cum Deo de sua innocentia disputare, potentiam ejus infinitam timens, erige reverentiam exhibens petit, ut aliquid de sua fortitudine ac majestate remittat; neque sic magnitudine sua pusillum opprimat, aut percellat, ut mentem adimat, reddatque elinguem fidem sup. cap. XII, 21 dixit, et abunde expositum est a nobis, ut hic pluribus non sit opus. Sed tantum hic notandum est Jobum in Deo duas quodammodo justitie species agnoscere ac notare: unam scilicet, quam nobis lege sua declaravit, secundum quam ordinarie tractat et iudicat homines, bona bonis, et mala malis retribuens; aliam vero, que nobis magis mira videtur, quando nimirum Deus nos vult tractare non juxta legem suam ordina-

Vers. 6.

Rogat
Job
Deum ut
aliquid
de poten-
tia sua
remittat.

tiam, que plurimum clementiæ ac misericordiæ admixtum habet, sed prout juste potest agere, secundum rigorem quem hic rogat remittit. Significat ergo Jobus, si Deus velit ipsum usitata et ordinaria ratione tractare, hoc est, quomodo declaravit in lege sua, se benedicatur illis qui se coluerint, eosque ita benigne et elemente tractaturum, ut possint ipsum re ipsa bonum et benignum Patrem experiri; ea ratione et juxta normam illam se posse, et optare coram Deo respondere; haud obscure insinuans Deum erga ipsum uti justitia quadam arcana et abscondita hominibus, nec tractare jam ipsum juxta legis normam, sed ratione quadam duei, quem homines non possunt complecti, quæque eorum omnes cogitationes et sensus superat. Hanc igitur justitiæ fortitudinem sibi admodum molestat et gravem ac pene intolerabilem nonnihil mitigari, aut saltem amicis illam non intelligentibus revelari desiderat, quod de innocentia sua fiant certiores, et errore liberentur: quando enim Jobus vir simplex et rectus, qui affectu puro ac sincero Deum coleretur, extrema queque patitur, videtur illum Deum tanquam in theatro collocasse, ut in ipsum horrendam vindictam exereret, quia in speciem et secundum hominum opinionem quolibet maleficio asperius illum tractat. Jobus igitur dicit Dominum uti secum justitia quadam arcana, que diversa sit a norma illa et regula ordinaria, que lege continetur; sed velle suam patientiam probare, et velox exemplum universo mundo imitantem proponere, et simul ostendere quam auctoritatem in suas creaturas obtineat. Cæterum si hac auctoritate ac potestate sua Deus erga se non uteretur, aut de illa saltem aliquantulum remitteret, optime se cause suæ fidere ostendit, quandoquidem sibi victoriam polliceri videatur dicens:

Vers. 7.

Optat Job
si Deus
iudicio
ostendat
quam
justas ob
causas
etiam
ipso hic
aliquan-
tulum.

7. PROPONAT ÆQUITATEM CONTRA ME, ET PERVENIAT AD VICTORIAM JUDICIUM MEUM. — Rogat Jobus in eo iudicio proponi a Deo et palam fieri æquitatem cause, cur scilicet ipsum afflixerit, ut videantur quam omnes et agnoscant, a benevolentia potius quam ab offensione, et a parente potius quam ab hoste tantam inflictam esse plagam; ut sic Deo ipso iudice vincat amicos supra modum infensos, efficaciter, ut mutata sententia discant in hoc saeculo honestis de causis justos etiam a Domino solitos esse vexari. Ita Sanctus noster, qui rem totam pulchra illustrat similitudine a medico petita dicens: Æquitatem proponit, qui ostendit aliquo facto, in quo accusari posset injustitie, se non fuisse injustum, quomodo medicus qui urit et secat, et amarum poculum propinat ægroto, censeret posset crudelis ab eo, qui medicum esse ignoraret, et hominem videret esse dissectum, aut a cadenti ferro notatum et combustum; ille tunc æquitatem proponeret, qui hominis ægritudinem ostenderet, qui aliter occurrere non posset utiliter, et se esse medicum qui probe nosset morbi naturam, qui hominem extingueret, nisi ipse se

propugnatores opponeret; qui tam abscess longè ut crudelis haberetur, quod secerat et ureret, etiamsi in ea vexatione doleret, et ingemisceret ægroto, ut potius benevolus censeretur et clemens, quod ea curatione male affectum hominem vendicaret a morte. Sic igitur Jobus petit, ut Deus ostendat gravem illam plagam a benevola parente, non ab hostili manu: a parente ut medico, qui sanare, non ab hoste, qui perdere et abolere nititur.

ET PERVENIAT AD VICTORIAM JUDICIUM MEUM. — id est, ut iudicente Domino, et vexationis causam afferente, vincat Jobus amicos, qui ex hoc iudicio mutent animos, et discant etiam in hoc saeculo honestis de causis justos homines a Deo vexari. Etenim non uno modo electis utilis est vexatio sive corporis, sive spiritus, primum quidem, ut in cruce ipsa probentur, et fideles inveniantur sicut veri discipuli, quibus Christus dicit Luc. XXI, 28 : « Vos autem estis qui permanistis mecum in tentationibus meis, » etc. : nam « sicut igne probatur argentum, et aurum carmine, ita corda probat Dominus, » ait Sapiens Prov. XVII, 3. Secundo virtus ipsa, et in primis patientia in bonis probitum cum affligitur magis elucet, et in exemplum aliis proficit: qua de re ita scribit in Canon. sua Jacobus cap. V, 10 : « Exemplum accipite fratres laboris et patientiæ prophetas: qui locuti sunt in nomine Domini: ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam Job audistis, et finem Domini vidistis, » etc. Tertio, vexationis argumento significat Deus quos habet in hac via charorum ac filiorum loco : « quem enim diligit Dominus castigat; flagellat autem omnem filium quem recipit, » Hebr. XII, 6: quia in re nihil clarior eo adferri potest, quod Raphael angelus dixit Tobie seniori Tob. XII, 13 : « Quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te. » Quarto, eadem vexatio reddit hominem in dies sapientiorum ac magis circumspicuum, juxta tritum illud Isai. XXVIII, 19 : « Vexatio dat intellectum. » Quinto, plurimum etiam justis confert, ut intra modestos limites se continent, et digne magis ac provide in via Dei progredientur, quod sui exemplo Paulus ostendit II Corinth. XII, 7 : « Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis mee angelus satane, qui me colaphizat, etc. : nam virtus in infirmitate perficitur. » Sexto denique, licet nihil aliud secum boni afferret tribulatio, satis certe commendanda foret, quod illa gloriam Dei magis illustret, et latius toto orbe patere faciat; hinc Christus de cæco nato ait Joan. IX, 3 : « Neque hic peccavit, neque parentes ejus, sed ut manifestetur opera Dei in illo; » et ibid. XI, 4, de Lazaro ægroto: « Infirmitas hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam. »

8 et 9. SI AD ORIENTEM IERO, NON APPARET: SI AD OCCIDENTEM, NON INTELLIGAM EUM: SI AD SINISTRAM, QUIT AGAM? NON APPREHENDAM EUM: SI ME VERTAM AD DEX-

Nulla
ratio-
nis mul-
tiplex.

Deus
aut ubi
quæ
suis
videt
tamen
nequit.

TERAM, NON VIDERO ILLUM. — Sed quid, inquit, frustra mecum illa meditor, quæ fieri nullo modo possunt? neque enim invisibilem Deum videre possum, et cum illo legitimo certare iudicio: si ad orientem perrexero, et inde me ad occasum mutata verifikatione convertero; si ad levam, id est aquilonarem, si ad dexteram, id est australem plagam cursum mutavero. neque a mortali mea diligentia inveniri, neque ab humano oculo videri poterit. Sensus ergo Jobi est, Deum quidem immensum et omni loco presentem ubique terrarum posse iudicium exercere; sed hoc ipsi parum profuturum, si volis ejus non adsit, neque manifestam sententiam ferat, qua criminosos suos revincat, q. d. Frustra desidero Dei iudicium, quia lucem habitat inaccessibilem, et excelsus atque invisibilis a me conveniri nequit, ut eorum ego agam. Quo significat sibi esse incomprehensibilia Dei iudicia, quemadmodum iisdem propemodum verbis Psalmista contestatur dicens *Psalm. cxxxviii*, 6: « Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est, et non potero ad eam. Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam? Si ascendero in caelum, tu illic es: si descendero in infernum, ades: si sumpergo pennas meas diluculo, et habitavero in extremis maris: etenim illic manus tua deducet me: et tenebit me dextera tua, » etc.: idem hoc loco dicitur, si ipsum intelligamus de Oriente et occidente, borea et meridie. Jobus igitur significat homines frustra longas ratiocinationes texere, cum enim universum orbem pervagati fuerint, nunquam tamen ad magna usque arcana Dei perventuros; siquidem omnem ipsorum captum et facultatem illa superant. Nota triplici modo a theologis Deum dici invisibilem, primo, quia nullis oculis corporalis videri potest, nimirum prout est in se, nam res omnino spiritalis, qualis est Deus, est extra objectum visus corporalis. Secundo, quia a nullo intellectu creato vel in minis naturalis clare ut est in seipso videri potest; neque ullus intellectus est possibilis qui id viribus naturæ possit: hoc modo invisibilis est omni creaturæ et soli sibi visibilis ac notus. Tertio, quia eisi a mente creata per lumen gloriæ aliquo modo clare videri possit, non tamen visione comprehensiva, quæ nihil lateat videntem: omnis enim visio beatorum infinite adest ab ipsius visione comprehensiva, et ipse infinito omnem illorum visionem superat; hoc modo quidam Patres dicunt Deum omni creaturæ invisibilem et ignotum, et sibi soli notum ac visibilem. Vide Lessium lib. 1 *De Persec. divina*, cap. II.

Vers. 10.

10. IPSE VERO SCI VIAM MEAM, ET PROBAVIT ME QUASI AURUM, QUOD PER IGNUM TRANSIT. — q. d. Videre, quidem non valeo videntem me, et eum qui me subtiliter intuetur inveni non possum; sed propterea ipsum appello iudicem incorruptissimum, quod iam illi bene probatus exploratusque existiam; de cuius iudicio atque sententia, quamvis non omnibus manifesta, valde confido, quod quamvis illum non possit homo perspicere, at ille

Deum
omnino
captum
nostrum
superare.

Deus
triplici
modo in-
visibilis.

perspectas habeat omnium mortalium actiones; et quod non nisi ob præclarum suæ gloriæ ac mei quoque commodi bonique finem me ille totæromnis exerceat: ita Pineda notat. « Ipse vero scit viam meam, » id est, novit me inculpate vixisse: tunc enim Deus scire dicitur cum approbat, juxta illud *Joan. xiii*, 48: « Ego scio quos elegerim; » et in *Psalm. l*, 6: « Quoniam novit Dominus viam iustorum; » contra vero nescit quos reprobat, ait enim reprobis *Matth. xxv*, 12: « Amen dico vobis: Nescio vos. » Quod autem subdit,

ET PROBAVIT ME QUASI AURUM, QUOD PER IGNUM TRANSIT. — in Hebræo ad verbum omissio ignis vocabulo habetur hoc modo, *probat me, quasi aurum exibo*; sed nec Septuaginta faciunt ignis mentionem, unde aliqui censent nostrum interpretem paraphrasis officio functum ex aliis sacris Scripturæ locis addidisse illud de igne ex *Proverbis* cap. xvii, 3: « Sicut igne probatur argentum et aurum camino, ita corda probat Dominus; » et ex *Sapientia* cap. iii, 6: « Tanquam aurum in fornace probavit illos; » et ex *Zacharia* cap. xiii, 9: « Urat eos sicut uritur argentum; et probabo eos sicut probatur aurum, » ubi Tertullianus lib. *De Pug. in perse.* cap. ii, 6: « Cum exurimur persecutionis ardore, tunc probatur de fidei tenore: hæc erunt ignea jaena diaboli, per quæ fidei usio et conflatio administratur, » etc.; quo etiam sensu S. Petrus ait I *Epist.* 1, 7: « Ut probato vestre fidei nullo præfior auro (quod per ignem probatur) inveniarit; » Syriacus legit, ut *examinatio fidei vestre apparent excellentior quam aurum purgatum, quod per ignem purgatum est*. Et Isaias ait cap. liv, 16: « Ecce ego creavi fabrum sumentem in igne prunas, et profertent vas in opus suum, » ubi S. Hieronymus putat fabrum esse diabolum, qui halitu suo prunas ardere facit, et vasa fingit, id est homines scelestos inflammat, quibus tanquam suæ invidiæ et improbitatis instrumentis utitur ad bonorum exitium, sed exercitium simul et probationem: S. Hieronymus suffragatur Haymo, Dionysius et Adamus. Impii igitur dum in iustos insurgunt urendo, inflammando et persequendo, eosdem purificant, perficiunt et perpollunt, quo clarior et illustrior eorum virtus eniteat: unde D. Gregorius lib. XVI *Moral.* cap. xv ait: « Aurum in fornace ad naturæ suæ claritatem proficit dum sordes amittit; quasi aurum ergo, quod per ignem transit, probatur animæ iustorum, quibus exustione tribulationis et subtrahuntur vicia, et merita augentur, » etc. Hinc est quod David dixit *Psalm. i*, 2: « Dum superbit impius inquirendum pauper, » quæ verba intelligit Haymo et S. Bruno de purgatione, quam tribulatio circa iustos operatur: examinator enim aurum dum inciditur, simul et purgatur ac in melius reducit, sicut enim dixit S. Augustinus lib. IV *De Civit.* cap. iii, « iustis quidquid malorum ab iniquis dominis irrogatur non est pœna criminis, sed virtutis examen. »

Iusti
et
aurum
proban-
tium signa
tribulationis.

Iniquitas
subser-
vit proba-
tioni elec-
torum.

Hæc
persecu-
tionis et
probatio-
nis.

In hanc sententiam pulcher occurrit locus Tertulliani lib. *De Pug. in perse.* cap. ii, ubi ponderat iniquitatem et injustitiam deservire ad elicendum testimonium pro commendatione virtutis et justitiæ iis quibus iniquitas maxime adversatur: cum enim impius virtutum persecutor iustitiam insectetur, virtutesque pollentem hominem in odium virtutis aggreddatur persequendo, eadem utique persecutione clarum elicit testimonium in commendationem virtutis, qui enim pro illa acerba patitur, evidenter testatur tantum esse illius valorem et meritum, quod pro illa tot adversa æquo imo leto animo sustineatur. Insuper iniquus persequeudo justum, quatenus eum illato examine probat, probatumque constituit; sic ergo habet Tertullianus: « Scire debemus procedere Dei voluntatem circa fidei probationem, quæ est ratio persecutionis; sequi autem diaboli iniquitatem ad instrumentum persecutionis, quæ est ratio probationis: nam et alias in quantum iustitia iniquitas æmula est, in tantum materia est ad testimonium ejus, cuius æmula est; et sic iustitia in infirmitate perfitur, » etc. Pulchre autem S. Gregorius loco supra citato Jobum in hac auri comparatione a presumptionis suspicione defendit dicens: « Nec elationis fuit, quod sanctus vir in tribulatione se positum auro comparavit: quia qui Dei voce jussus ante flagella dictus est, non idcirco tentari permittus est, ut in eo vitia purgarentur, sed ut merita crescerent: aurum vero igne purgatur; minus ergo de se estimavit ipsæ quam erat, dum tribulationi traditus purgari se credit, qui purgandum in se aliquid non habebat. Sciendum vero est, quia quamvis de se humilia sentiat animus iustorum, ea tamen quæ agunt quam sicut recta conspiciunt; sed de eorum rectitudine non presumunt. Unde adhuc subditur: »

Vers. 11.

11. VESTIGIA EJUS SEQUITUS EST PES MEUS: VIAM EJUS CUSTODIVI, ET NON DECLINAVI EX EA, — quasi nimirum a vestigio præcæntis et jubentis Dei ne latum quidem, ut dicitur, unguem discesserit, ubi illustris metaphora est ducta ab illis, qui se duces alii præbent, et viam ostendunt, qui cum sint periti viarum, ad designatum locum optatumque secure deducunt: hos qui sequuntur, et in hisdem vestigiis pedem ponunt, non aberrant, quod fecisse Abrahamum singulari obedientia et religione sacre litteræ testantur, cuius pedes sic divino pedi adhererant, ut divelli ab eo non posset. Magnanimus Job illud idem hic de se prædicat: « Vestigia ejus secutus est pes meus, » in quo singulariter Dei bonitatem et humanitatem licet animadvertere, qui obedientiam sic repetit a nobis, ut comitem et viæ duces præbeat se, et divino pede curriculum omne dimittatur, facem attollat, et in vario itinerum flexu anfractuque dirigat. In Hebræo proprie est, *apprehendit pes meus illius gressum*, magnamque emphasis habet: quamvis enim verbum originale dicatur de manibus quæ aliquid apprehendunt, et tenent firmiter et tenaciter;

Vestigia
Dei
et
inter
inhabitan-
dum.

transfertur tamen ad pedes, qui firmiter inhaerent, nec a via deflectunt, etiam impellantur a turbine aliove vim inferente. Ubi etiam notanda venit versio illa, quam adfert Cajetanus, quæ ab alio quidem explosa ut parum literalis, mystico tamen sensui valde accommodata est, et a metaphoricò loquendi modo, quo Job utitur, minime abhorret. Existimat ergo legi posse, *in beare tuo vidit pes meus*: nam licet videre pertineat ad oculos, non ad pedes; tamen metaphoricè pedes, id est animi affectus, dicuntur videre, quia non moventur nisi videndo et inluendo præcepta, juxta illud Salomonis *Prov. iv*, 25: « Oculi tui recta videant, et palpebræ tuæ præcedant gressus tuos. » Ita autem *inspicere mandata*, ut pes moveatur ad exequendum illa, vere beat nos, quia, ut dixit Ecclesiasticus cap. xxxii, 37: « Nihil dulcius quam respicere in mandatis Domini; » unde non sine mysterio vocem hebræam, cui respondet nomen *vestigia*, interpretatur Cajetanus *beare*, seu *beatitudinem*, ut sensus sit: *Beare tuum secutus est pes meus*, quod denotatur beatitudinem nostram in eo sitam esse, ut dei vestigia sequamur, et vias ac semitas ejus custodiamus. Unde David *Psalmos* ab hac beatitudine inchoavit dicens *Psalm. l*, 4: « Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, etc., sed in lege Domini voluntas ejus; » et *Psalmum cxviii*, 4, qui totus est de divina lege, sic exorditur *Psalm. cxviii*, 1: « Beati immaculati in via, qui ambulat in lege Domini; » et Christus Dominus etiam in gemmo sermonem in monte beatibus ita exorsus est, ut nomen *beatitudinis* adjungeret ceteribus virtutum, quibus præcepta et consilia evangelica implentur, ut cum dixit *Matth. v*, 33: « Beati patres, beati mites, » etc. Hæc enim si recte meditemur et observemus nos facient beatos plene quidem in futuro sæculo, ex parte etiam in presenti: nam qui post Agnum currit in hac vita ejus cuncta sequens vestigia *Apoec. xiv*, 4, sequetur etiam in altera quocumque ierit omnimoda ejus fruens gloria.

Vig. est
Dei non
habent
si sequa-
mur ea.

Pedes in
sequendo
Deo alati
et occulati
esse do-
beret.

Gressus
proba-
rum a
Deo per-
ficiuntur
et sustine-
ntur.

situm est in Ecod. xvii, 12, cum sermo est de sustentatione manuum Moysis) : quia maxima perfectio est firmos habere pedes, et sustentatos in via Dei; proinde Vulgatus noster, ut puto, dixit, *per fice gressus meos in semitis tuis*. Quod symbolum placuit Coelestino II, item Honorio III, et Gregorio X, teste Alphonso Ciacconio in *Vitis Pont.* ubi observanda est expositio D. Thome, qui existimat habitus ab actibus generatos remanere in nobis veluti vestigia; quae proinde debent confirmari et exerceri actibus ipsis repetitis veluti gressibus impressis, ne aboleantur et passus exstinguantur; proindeque sensus est: Perfice et sustenta gressus seu actus meos secundum praecepta tua, ne moveantur, labantur, et deleantur vestigia et habitus, quorum conservatio et perseverantia pendet maxime ab exercitio: nam otio et desidia facile peribunt. Custodit igitur vias Dei, qui non sic exorbitat, ut eas relinquit, sed in eis currendo proficit; et si aliquando ut infirmus offendit aut titubet, proficit autem minuendo peccata, donec perveniat ubi sine peccato sit » Ita S. Augustinus lib. *De Perfect. just.* contra Coelestium.

Sed quid est quod Job non dixit, vestigia ejus secuti sunt pedes mei, sed *pes meus*? numquid unico tantum pede sequebatur Dei vestigia? Absit: sic enim difficile ambularet, vel claudicaret in duas partes, sicut quondam Israelite III Reg. xviii, 41. Sed cum pedes anime, ut jam diximus, sint ejus affectus, anime autem duplex sit pars affectiva; altera inferior, quae carnem, altera superior, quae mentem vel spiritum attingit: ita duplex est pes vel affectus, alter partis sentientis, alter vero partis rationalis, in qua liberum est arbitrium: et hic pes sufficiens est ad sequenda Dei vestigia, etsi alter repugnet, vel contradicat: ita enim testatur D. Paulus dicens *Rom. vii, 22*: « Condelector legi Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati; » et paulo post *ibid.* vers. 23: « Ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati. » Sed ut ostendat haec sine culpa posse contingere subiecti *ibid.* cap. viii, 1: « Nihil ergo nunc damnationis est isti qui sunt in Christo Jesu, qui non secundum carnem ambulat. » Ideo ergo S. Jobus unius duntaxat pedis mentionem fecit, quia isie, qui ad mentem spectat, necessarius est et sufficiens ad Christi vestigia sequenda, quamvis vigente hac carnis repugnantia sequela non erit tam jucunda, nec tam velox, sicut quando ex Dei gratia caro subijcitur spiritui, et homo interior et exterior illa gaudent concordia, de qua Psaltes ait *Psalm. lvi, 14*: « Tu vero homo unanimitatis, dux meus, et notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulavimus cum consensu. » Forte hanc concordiam obtinuerat Job, et ideo solum dixit: « Vestigia ejus secuti sunt pes meus, » ut indicaret omnes ejus affectus carnis et spiritus in unum redactos, ac

si essent unus pes, summo consensu Dei legem esse secutos. Nec inusitatum est in Scriptura singulari uti pro plurali, juxta illud I *Esdri. ii, 64*: « Omnis multitudo quasi unus. » Ceterum quantitatem suam in lege Dei magis incileans subdidit:

12. A MANDATIS LABORUM EJUS NON RECESSI, ET IN SINU MEO ABSCONDI VERBA ORIS EJUS. — Quae praecedenti versu vocaverat vestigia et viam ejus, hic vocat mandata atque verba oris illius, quae se custodisse profitebatur, et in sinu suo tanquam rem pretiosam et summe dilectam abscondisse; et quintuplici phrasi eandem sententiam exprimit, replicat et inculcat, ut ostendat se observasse non unum vel alterum Dei mandatum, sed omnia; non remisit, sed plene et perfecte; non solum exterius, sed interius et ex toto corde. Porro illud, a mandatis laborum ejus non recessi, S. Gregorius lib. *XVI Moral.* cap. *xxvii*, sumptam dicit similitudinem a servis, qui multo studio intendunt prelati obtinere, qui non solum obaudiunt dominis, dum aliquid clara voce et expressis verbis praecipunt, imo vero infixis oculis et patulis auribus intendunt, si quid forte missilet aut obmurmuret dominus, ut illud statim opere explant. Audi Gregorium: « Sicut bene obsequentes famuli dominorum suorum vultibus semper intenti sunt, ut ea quae praeceperint festine audiant, et implere contendant: sic iustorum mentes per intentionem suam omnipotenti Domino assentes. » Mandata autem intelligit non scripta (legem enim scriptam Job processit) sed insita menti, sicut S. Jacobus *Epist. i, 21*, appellat *insitum verbum*: vult nimirum dicere, ut Nicetas in *Caten.* explicat, in mentis recessibus cum leges dictas Dei haberet inclusas quasi cum iis satur, factus ac conglutinatus esset, sic ipsas illas sese incredibili animi voluptate servasse, divinaeque voluntati mente sedata, certo proposito atque consilio, nulla necessitate coactum esse observatum. Talis utique fuit David cum dixit *Psalm. xxxix, 9*: « Deus meus volui et legem tuam in medio cordis mei; » et rursus *Psalm. cxviii, 11*: « In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. » Declarat vehementem desiderium erga mandata seu eloquia Dei Deumque ipsum, quem habet, qui habet illa et custodit, atque, cum exquirat ipsum in toto corde, nec ullo modo repellit vel ab eo, sive a mandatis et eloquiis illius, et haec et ipsum consequenter se collocasse intra cordis arcana penetralia, ibique abscondisse, ne cui latroni ullus pateret aditus haec suffrandi, ac Deum ipsum illi auferendi, persuadendo scilicet peccatum, per quod solum Deus amittitur, et a mandatis ejus repellitur. Itaque ne peccet unquam, ait se mandata et eloquia divina nunquam velle tradere oblivioni, sive de memoria cordeve deponere. Praeterea indicat, sicut ex corde vita exterior procedit, ita vitam animae esse verbum Dei, quod S. Petrus *Joan. vi, 69*, asseruit esse *verbum vitae*, et S. Jacobus, ut paulo ante dicebamus, cogno-

Vers. 12. Mandata Dei in sinu abscondit.

minavit *Aguro, insitum*, quod potest salvare animas. Salomon quoque *Prov. iv, 21* jubet sub persona Sapientiae, qui est Deus ipse, ut sermones et eloquia ipsius custodiamus « in medio cordis » nostri, quia vita sunt inventientibus ea; suscipi quoque vult et abscondi penes nos, et quasi pecuniam quaeri, et sicut thesauros effodi. Faciebat hoc S. Jobus cum dicebat: « In sinu meo abscondi verba oris tui: » sic etiam *Luc. ii, 19*, Deipara Virgo Maria « conservabat omnia verba Dei confrens in corde suo. » Absconsio autem ista innuit cor esse veluti armarium, unde promantur arma contra tentationes; penu, ex quo petantur alimenta fovendae ac fulendae imbecillitati nostrae; thesaurum, qui suppeditat opes ad virtutes comparandas; sedem ac domicilium jam occupatum et plenum eloquiis Dei, Deoque ipso, ita ut nihil admittat alienum a Deo, vel repugnans illius voluntati. Postremo abscondere in sinu corde eloquia Dei est ea velle serio implere, non simulate, fidei aut exterius tantum, ne Deus labii honoretur, cor vero longe sit ab ipso: ita Lorus noster in *Psal. cxviii, vers. 11*.

13. IPSE ENIM SOLUS EST, ET NEMO AVERTERE POTEST COGITATIONEM EJUS: ET ANIMA EJUS QUODCUMQUE VO-LUIT, HOC FECIT. — Gravem et praegnantem causam reddit, cor sibi Deus non sit deserendus, licet quibuscumque ab eo afficiatur incommotis, quod recte Stunica monent maxime notandum ad vitam nostram insituentiam: nam si, inquit, alius esset deus, ad quem a Deo deficientes possemus perfugere, esset aliqua tante temeritatis excusatio; sed cum ipse solus sit, et nemo possit impedire quo minus fiant quae facere cogitaverat, quamnam quis medicinam incommotis suis adferat, si Deum fugiat, si viam, vestigia et mandata ejus relinquit, aut ejus gratiam ullo modo exulceret? Duas profert Jobus rationes, ob quas legem Dei observaverit, nec a Deo etiam flagellatus recesserit, *primam*, quia ipse solus est Deus, honorum omnium largitor et auctor, cui omnes eo nomine amorem debent et observantiam; *alteram*, quia repugnare illi nemo potest, aut a suscepto consilio voluntatem ejus avertere: facit enim quod ipsi collibuerit, etiamsi contra steterit rerum universitas. Qua ratione cap. *ix, 12* etiam usus est dicens: « Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis? Deus, cuius irae nemo resistere potest, et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei? » Et *infra.* vers. 33: « Non est qui utrumque valeat arguere, et ponere manum in ambobus. » Ad quae loca vide quae diximus. David etiam de probatione sua verba faciens, hujus causae mentionem fecisse videtur dicens *Psalm. cxxxviii, 7*: « Quo ibo a spiritu tuo, et quo a facie tua fugiam? si ascendero in caelum, tu illic es, » etc.: ita Christus a multis discipulis desertus, cum duodecim apostolos rogaret *Joan. vi, 68*: « Numquid et vos vultis abire? » recte nomine omnium

« respondit Petrus: Domine ad quem ibimus? » nullum enim tum reliquum est refugium Deo deserto, quare ut fugianus iratum, ad eundem ipsum misericordem nos oportet confugere, dicentes id quod est in Osea cap. *vi, 2*: « Venite, et revertamur ad Dominum, quia ipse cepit, et sanabit nos: percutiet et curabit nos. » Quam rationem si leves et temerarii homines bene considerarent, forte desinerent, quando cum malis conflictantur, et Deo contumeliosae maledicere, et seceratissimos moliri modos, quibus miserias suas sublevarent, in quos eerte quadrat quod Christus Saulo dixit *Act. ix, 5*: « Durum est tibi contra stimulum calcitrare. »

Quod autem ait: « Ipse enim solus est, et nemo avertere potest cogitationem ejus, » ad verbum est in Hebraeo, et ipse in uno, et quis revocabit eum? et potest sic explicari, *q. d.* Si aliquid ipse decretum fecerit de aliquo vel honestando, vel affigendo, quoque illud movebit? non sententiam Septuaginta sine reddiderunt, si δὲ καὶ ἀντιῶ ἔργων ὄντων, τίς ἔσται ἡ ἀντιων ἀντιῶ; ἢ γὰρ ἀντιῶ ἰθὺς καὶ ἐπιθεῶν, si autem et ipse sic decrevit, quis est qui contradicat ei? ipse enim voluit, et fecit. Hanc etiam sententiam posuit Isajas cap. *xiv, 27*: « Dominus exercituum decrevit, et quis poterit infirmare? Et manus ejus extensa, et quis avertet eam? » Hinc etiam *Gen. x, 19*, cum Joseph de cursu rerum suarum loquitur, sic agit cum fratribus: « Nolite timere: nam Dei possumus resistere voluntati? » in Hebraeo est, *non Dei loco ego sum?* Aquila et Symmachus vertunt, μή γὰρ ἀντιθεῶν ἐγώ, *numquid enim pro Deo ego?* hoc est, non sunt res mihi mee meae voluntate agenda, non sum norma et amissus mihi; subsunt alterius voluntati. Deus solus est, qui se omnique regit suo arbitrio; unde Clemens Alexandrinus in *Protrept.* de divina potentia disserens: « Ipsius, inquit, Dei sola voluntas est mundi productio: solus enim Deus fecit, quoniam ipse quoque solus est revera Deus: sola voluntas operatur, et ejus solum velle factum esse consequitur. » Eodem modo S. Chrysostomus *Orat. 2*, de incomprehensibili adversus anomeas de eodem mundi officio et angelorum procreatione agens: « Satis, inquit, illi fuit ad omnia velle; atque uti nobis voluntas nullum affert laborem, ita nec illi tot tantisque procreasse virtutes. Hoc Propheta declarans aiebat *Psalm. cxxxviii, 6*: *Omnia quaecumque voluit fecit in caelo et in terra.* Vides ut non ad ea solum quae in terra sunt, sed eas quoque quae sunt in caelo virtutes condendas illius voluntas sola sufficere? etenim ut ait Theodoretus, *serm. 4 Contra Graec.*, « quod caeteris artificibus est materia et instrumenta, nec non temporis, et labor, et scientia, et diligentia; hoc universorum Deo voluntas est. »

Porro pulchre ad hunc locum S. Gregorius lib. *XVI Moral.* cap. *xvi*, expendit, quomodo hic soli Deo tribuatur esse dicens: « Numquid namque soli tui angelum et homines, caelum et terra, aer et maria, cuncta volatilia, quadrupedia, atque

Deum deo serenti nullum refugium.

Dei solus est suo regit arbitrio.

Velle Deo idem quod facere est.

Quomodo deus soli tribuatur esse.

Habitus sunt vestigia actuum praecedentium

Pedes animi sunt affectus, quorum unus, scilicet superior, afficit ad sequendum Deum.

Ad Christi vestigia facile sequenda debent inferior pars superioris perior esse subdita.

David se peccatum eloquiis Dei in corde abscondit.

Timor
iudicii
cor mol-
li.

Vers. 17.
Jobi in
adversis
constat.

cunt, conturbationem posteriorem esse in intentione, etsi prior sit in executione; contra vero emolliationem, quae posterior quidem est in executione, priorem esse in intentione Dei. Pulchre ad hunc locum S. Gregorius lib. XVI *Moral.* cap. XVIII: « Ex divino, inquit munere cor justiorum dicitur, quia superni iudicii timore penetratur, non autem secunda, sed perturbata sunt corda bonorum, quia dum futuri examinis pondus considerant, quietem hic habere non appetunt, securitatem suam districtioris intimae consideratione perturbant; qui tamen inter ipsa timoris supplicia sepe animum revocant ad dona, et ut semel ipsos consolatione refoveant, inter hoc quod metuent reducere oculum ad dona quae acceperunt, ut spes sublevent, quem timor premit. » Unde et sequitur:

17. NON ENIM PERI PROPTER IMMINENTES TENEBRAS, IN NEC FACIEM MEAM OPERUIT CALIGO, — id est, nondum prorsus despero de salute: nam licet gemam et querar propter incumbentes mihi tenebras tri-

bulationum, necdum tamen plena caligo faciem meam operuit, neque destitutus sum usu rationis aut lumine seu naturali seu supernaturali; sed ope ac gratia Dei erectus maneo fide, et spe, et charitate constanti in Deum. Vir fortis scilicet neque audax, neque timidus est, sed ubi expedit erigit animum, et audent; vel mutato consilio, ut sapientem plerumque decet, pericula timet, quae adoriri temeritas foret; ergo audacia et timor vitio vertuntur, si consilium desit; laudi tribuuntur, si adsit. Jobus igitur se religioso consilio timore Dei affici factus est, ne vero quis animo constanti notam inureret, subdit se non perisse per blasphemiam aut desperationem, vel condisse aut exanimatum esse propter tenebras, hoc est calamitates imminentes seu presentes, neque in singulum degeneris animi faciem velasse; unde Joannes a Jesu Maria infert, magnanimitatem Jobi, et in passionibus regendis animi miram hoc loco nobis proponi, meritoque commendari.

gia et
magnam
utilita.

CAPUT VIGESIMUM QUARTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Job ostendit occultam prorsus esse rationem providentiae divinae et gubernationis hujus mundi: quippe qui saepe etiam ad secessivum tyrannorum, latronum et adulterorum improbitatem diu admodum conviveat, nec nisi futura vite cruciatibus puniat.

1. Ab Omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem noverunt eam, ignorant dies illius. 2. Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges, et paverunt eos. 3. Asinum pupillorum abegerunt, et abstulerunt pro pignore bovem viduae. 4. Subverterunt pauperum viam, et oppresserunt pariter mansuetos terrae. 5. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum: vigilantes ad praedam, praeparant panem liberis. 6. Agrum non suum demetunt: et vineam ejus, quem vi oppresserint, vindemiant. 7. Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore: 8. Quos imbres montium rigant: et non habentes velamen, amplexantur lapides. 9. Vim fecerunt depraesantes pupillos, et vulgum pauperem spoliaverunt. 10. Nudis et incendibus absque vestitu, et esurientibus tulerunt spicas. 11. Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. 12. De civitatibus fecerunt viros gemere, et anima vulneratorum clamavit, et Deus inultum abire non patitur. 13. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semitas ejus. 14. Mane primo consurgit homicida, interfecit egenum et pauperem: per noctem vero erit quasi fur. 15. Oculus adulteri observat caliginem diebus: Non me videbit oculus: et operiet vultum suum. 16. Perfodit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, et igitur averunt lucem. 17. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis: et sic in tenebris quasi in luce ambulat. 18. Levis est super faciem aquae: maledicta sit pars ejus in terra, nec ambulet per viam vinearum. 19. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius. 20. Obliviscatur ejus misericordia: dulcedo illius vermes: non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum. 21. Pavit enim sterilem, quae non parit, et viduae bene non fecit. 22. Detrahit fortes in fortitudine sua: et cum steterit, non credit vite suae. 23. Dedit ei Deus locum poenitentiae, et ille abutitur eo in superbiam: oculi autem ejus sunt in viis

illius. 24. Elevati sunt ad modicum, et non subsistent, et humiliabuntur sicut omnia, et auferentur, et sicut summities spicarum conterentur. 25. Quod si non est ita, quis potest arguere esse mentitum, et ponere ante Deum verba mea?

Vers. 1.

Deus est
auctor
incompre-
hensibilis,
et
eorum
quae in
tempore
sunt in
ignota,
cognoscens
omnia
ante
quam
sint.

Deus est
etiam ante
omne
tempus
imaginabile.

1. AB OMNIPOTENTE NON SUNT ABSCONDITA TEMPORA: QUI AUTEM NOVERUNT EUM IGNORANT DIES ILLIUS. — Job diluit obiectum sibi ab Eliphazo crimen negatę providentiae divinae, dum cap. XXII, 13, ait: « El dieis: Quid enim novit Deus? et quasi per caliginem judicatur, » etc., quod hic valide elidit, profitens Deum universa tempora exacte nosse tam proprie quam melonymice sumpta, ita Lessius lib. IV *De Perfect. divin.* annotavit; siquidem ipse est auctor omnis temporis ac durationis, et conditor ac dispensator conservatorque eorum quae in tempore existunt, carens initio durationis, cum nunquam inceperit, et omne tempus anticipet, occupet, ambiatque. Hinc vocatur antiquus dierum apud Daniele cap. VII, 9, quoniam, ut S. Dionysius *De Divin. nom. cap. x*, exponit, ipse est omnium aevum et tempus, ante dies, ante aevum, ante tempus. » Quod intellige de omni tempore etiam comprehensibili a creatura: parum enim esset ipsum fuisse ante tempus reale, quod nondum sex annorum millia complevit; cum etiam angeli plurimis saeculis, juxta Patrum quorundam sententiam, ante illud tempus fuerint, Deumque laudaverint, sed fuit etiam ante omne tempus imaginabile, quantevis illud longum concipiatur. Accipe ante mundum conditum tot saecula quot sunt arenae in litore maris, Deus jam erat; accipe totidem myriades saeculorum, Deus antea erat; hunc immensum saeculorum numerum in se multiplica, adhuc Deus infinitis saeculis est antiquior. Dicitur autem omnium aevum et tempus, quia omne aevum ex ipso duratione pendet, et omne tempus ex ipso fluit, qui aeo et tempori suum esse tribuit et continuat. Unde cap. v idem Dionysius ait: *Αντις τω ανω των αιωνων, ε αρχη των αιωνων, ipse est aevum aevorum, existens ante omne aevum; et paulo ante: αρχη και πηγη αιωνων, και πηγη των αιωνων, και αιων των αιωνων, ipse est principium et mensura aevorum, et temporum eorum, et entium aevum: quae omnia causaliter intelligenda, idque, ut S. Dionysius monet, *θεωρηθη, ut Deum deest, prout fusiis annolavimus in S. Dionysii cap. x De Nom. divina.* Quod ergo Jobus ait: « Ab Omnipotente non sunt abscondita tempora, » perinde est, q. d. Non est cur mihi divinae providentiae reprehensionem impingatis; quasi censum ego res nostras a Deo minime curari: profecto mihi exploratum est, nihil ex iis quae quotvis tempore aguntur Deum latere posse, qui tempora omnia praeterita, praesentia et futura perspicacissime intuetur.*

QUI AUTEM NOVERUNT EUM IGNORANT DIES ILLIUS, — id est, amici ejus fideles, et ei addicti homines, qui ipsum per fidem cognoverunt, non tam familiarum cum eo habent consuetudinem, ut omnia ejus consilia in rebus humanis administrandis in-

telligant: plurima enim ignorant quae abscondita sunt apud Deum, et signata in thesauris ejus: ignorant dies illius, hoc est aeternitatem ejus, quae etiam piis incomprehensibilis existit, ita S. Gregorius. Vel potius dies posuit pro operibus et consiliis, quae per dies exeuntur Deus, ut ea in primis perscringant consilia, quae in rebus humanis moderandis, quae diebus distinguuntur: sicut Christus etiam de universali judicio loquens ait *Matth. xxiv, 36*: « De die autem illo et hora nemo scit, nisi solus Pater. » Nam certe ea consilia quae suscipit Deus in hoc mundo regendo non ita facile explicari possunt, ut putabat Eliphaz, sunt enim difficilissima, et quae viros sanctos in magnam rapiant admirationem: quapropter S. Paulus exclamavit *Rom. xi, 33*: « O altitudo divitarum sapientiae et scientiae Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viae ejus! Quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit? » Scopus igitur Jobi est hoc loco ostendere Deum ad tempus sua judicia occultare, nec primo quoque tempore vindictam suam in improbos exsequi, nec honos liberare, sed permittit ut multi injurias patient; si autem vultus causam inquirere cor ita agat, confusi erimus. Concludendum itaque, judicia Dei arcaea esse et admirabilia, omnemque adeo ingenii humani caplum superare, ita ut, si velimus ipsa penitus scrutari, deficiant in media via ingenia nostra; sed nobis adoranda esse arcaea Dei, quae nobis sunt incognita, eumque justum esse confitendum, quamvis id quod agit mirum nobis et in speciem absurdum videatur. Ceterum haec in hebraeo et graeco textu obscurius per interrogationem efferuntur, quare ab Omnipotente non sunt abscondita tempora? et cognoscens eum non videt dies ejus? quod Septuaginta transferunt, *δεν τι δε κρυπτον εδωκεν ορατι, και οτι δε ερατο βασιλευσων, quare autem Dominum latuerunt horae, et temporum terminum transgressi sunt?* quidam codices, ut et Complutensis, habent *οτι εδωκεν, non latuerunt, quod et S. Augustinus ita transtulit, quare Dominum non latuerunt horae? quamobrem finem transgressi sunt?* Quae interrogatio videtur implicite Deo temporum cognitionem derogare, ejus omnino contrarium Job hic intendit: tempora enim non sunt abscondita omnipotenti Deo, sed sunt abscondita hominibus ab eo, quem admodum Vulgata clarius expressit. Enumerat deinde Job scelera multa, quae homines iniqui impune in hac vita committunt, ut amici considerent non semper homines flagitiosos in hoc saeculo puniri.

Homines
ignorant
consilia
Dei

2. ALII TERMINOS TRANSTULERUNT, DIRIPUERUNT GREGES, ET PAVERUNT EOS. — Graphicę describit impiorum praesertim tyrannorum scelera truculentia.